

ОСНОВНИ ДАННИ ЗА КУЛТУРАТА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2012 ГОДИНА

Статистическите изследвания на НСИ осигуряват информация за дейността на музеите, театрите, библиотеките, читалищата, кината, радио- и телевизионната програмна дейност и производството на филми. Основните показатели и обхвата на изследванията са в съответствие с методологическите изисквания на ЮНЕСКО и Евростат.

Културни институции

Културни институции са музеите, театрите и музикалните колективи (сценичните изкуства), библиотеките и читалищата.

1. Музеи

Към 31.12.2012 г. в страната действат 188 музея, регистрирани съгласно Закона за културното наследство.

Движимите културни ценности са национално богатство и формират Националния музеен фонд, който се състои от 7 600 хил. фондови единици. Музейните фондове (движимите културни ценности) се комплектуват в основен, научно-спомогателен и обменен фонд. В сравнение с 2011 г. броят на културните ценности през 2012 г. се увеличава с 2.2%. С цел улесняване на комуникацията с публиката фондовите единици се цифровизират, като през 2012 г. техният брой достига 230 хиляди.

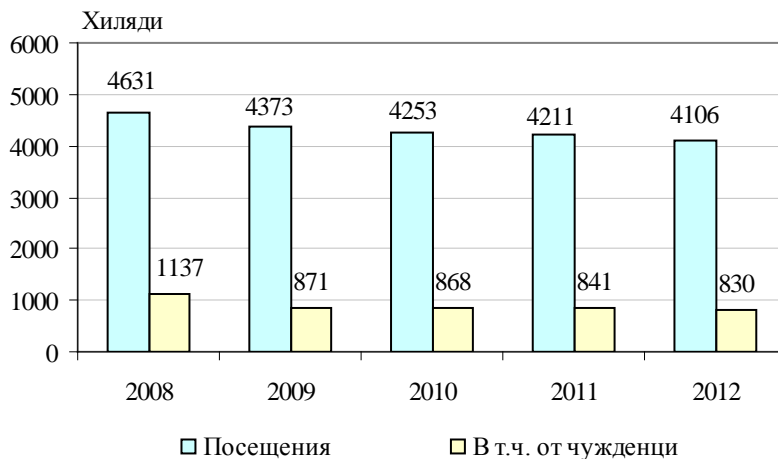
Музеите по тематичен обхват се разпределят на два основни вида: общи и специализирани (включително художествени галерии). През 2012 г. действащи са 87 общи и 101 специализирани музея - съответно с 3 602 хил. и 3 998 хил. фондови единици. Музеите на изкуствата (художествените галерии) са 38 с 485 хил. експоната.

Посещенията в музеите намаляват от 4 211 хил. през 2011 г. на 4 106 хил. през 2012 г., или с 2.5%. Намаляват и посещенията в художествените галерии, като през 2012 г. са посетени от 487 хил. лица, или 9 хил. по-малко в сравнение с предходната година. Една пета от посещенията (802 хил.) са осъществени в дните със свободен вход. През 2012 г. делът на посещенията на общите и специализираните музеи е съответно 51.4 и 48.6% от общите посещения.

Продължава трайната тенденция на намаляване на посещенията в музеите както на българи, така и на чужденци.

Фиг. 1. Посещения в музеите

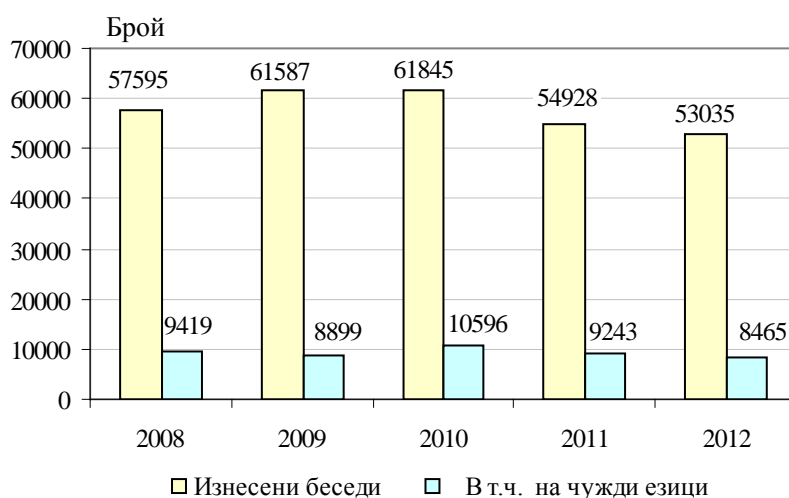

В сравнение с предходната година общите приходи на музеите през 2012 г. (39 770 хил. лв.) се увеличават с 2.0% (783 хил. лв.), а делът на бюджетната субсидия (70.7%) на отворените за посещения музеи се увеличава с 3.1 процентни пункта. През 2012 г. от европейски програми и проекти музеите са получили 985 хил. лв. - 2.5% от общите им приходи, или с 1 384 хил. лв. по-малко в сравнение с 2011 година.

През 2012 г. в сравнение с 2011 г. е регистрирано увеличение на общия персонал с 23 души (около 1.0%) - от 2 674 на 2 697, докато специалистите с научна степен или академична длъжност и уредниците намаляват с 3 лица.

През 2012 г. в музеите са използвани 978 компютъра за административни цели, 668 - за съхранение на база данни, и 93 - за предоставяне на данни на посетителите.

Фиг. 2. Изнесени беседи

2. Сценични изкуства

През 2012 г. в действащите 74 театъра в страната са организирани 13 267 представления, които са посетени от 1 922 хил. зрители. В сравнение с 2011 г. представленията се увеличават с 3.1% (403 бр.), докато посещенията намаляват - с 0.4% (7.7 хил.). Средният брой посетители на един театър през 2012 г. в сравнение с предходната година остава непроменен - 26 хил., а на едно представление намалява - от 150 на 145 души.

Най-голям е броят на драматичните театри - 38. В тях през 2012 г. са представени 5 970 спектакъла, или със 7.0% повече в сравнение с 2011 година. Относителният дял на представленията на драматичните театри в общия брой на представленията намалява с 1.1 процентни пункта. Същевременно дяловете на куклените и драматично-куклените представления се увеличават съответно с 2.3 и 0.2 процентни пункта.

През 2012 г. в страната развиват дейност 59 музикални колектива - 6 филхармонии, 28 професионални ансамбъла за народни песни и танци и 25 оркестъра. Представленията в сравнение с предходната година се увеличават с 41.6%, а посещенията - с 52.6%.

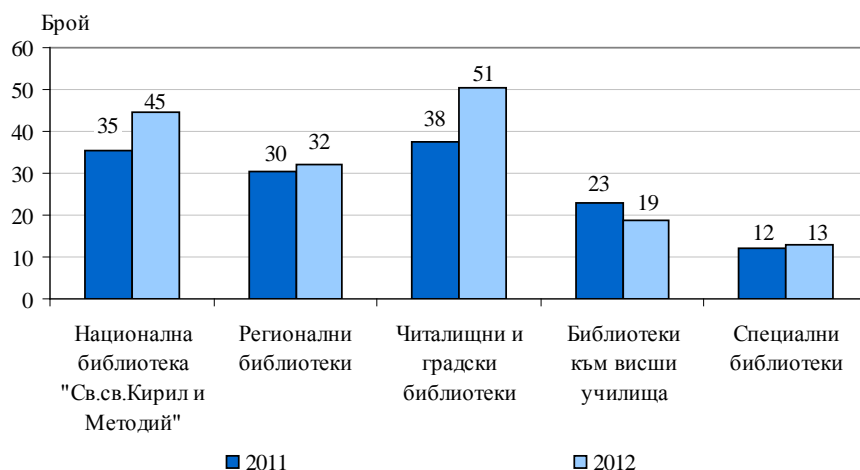
През 2012 г. дружества, сдружения и музикални компании са организирани 32 рецитала (художествено слово), посетени от 6 100 зрители.

Организиран са и общо 1 408 концерта, посетени от 648 хил. лица. Най-висок е относителният дял на естрадните концерти (поп, рок, фолк и др.) - 333 концерта с 282.3 хил. посетители, което представлява 23.7% от всички организирани концерти и 43.5% от всички посетители.

3. Библиотеки

Статистическото изследване обхваща библиотеките с библиотечен фонд над 200 хил. библиотечни материала, които през 2012 г. са общо 47. Библиотечният фонд се състои от 32 988 хил. библиотечни документа: книги, продължаващи издания - вестници, списания, бюлетини и други. През 2012 г. регистрираните читатели са 223 хил., което е с 2.3% (5 330 лица) повече в сравнение с 2011 година. Увеличават се и посещенията - 35 хил., или увеличение с 1.1%. Общият зает библиотечен фонд на един читател е 29 броя.

Фиг. 3. Зает библиотечен фонд на един читател през 2011 и 2012 година

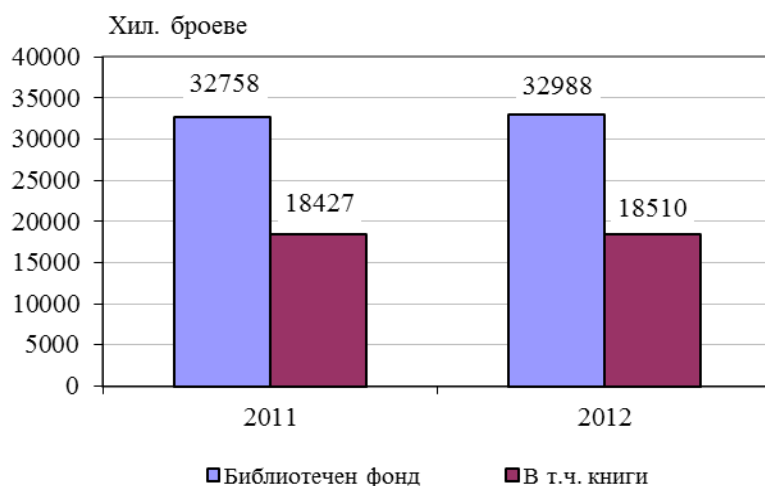
www.nsi.bg

В Националната библиотека „Св.св. Кирил и Методий“ през 2012 г. има регистрирани 7 860 хил. библиотечни документа. В сравнение с предходната година този фонд се увеличава с 51 хиляди.

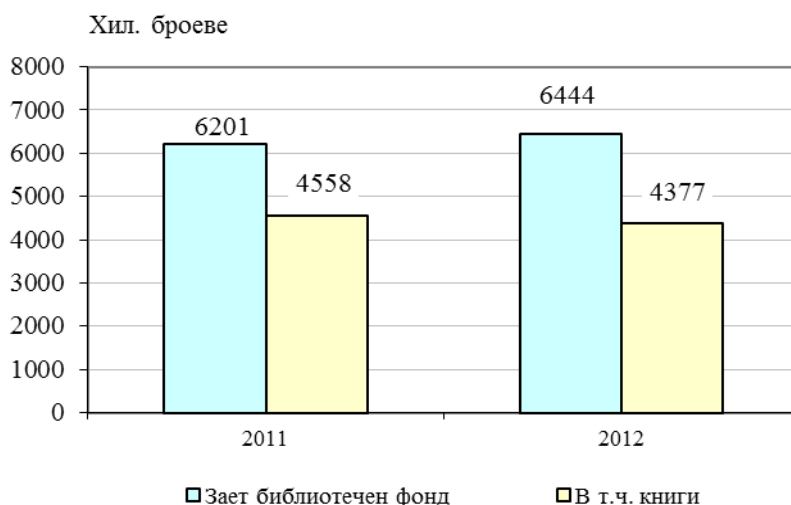
В 27-те регионални библиотеки в областните центрове библиотечният фонд е 11 852 хил., а заетият библиотечен фонд в тях се увеличава с 85 хил. (2.2%) в сравнение с предходната година.

Книгите в библиотеките са 18 510 хил., или 56.1% от общия библиотечен фонд и в сравнение с 2011 г. се увеличават с 82.6 хиляди. Делът на продължаващите издания през 2012 г. е 14.8% от общия библиотечен фонд, а на другите библиотечни документи (аудио-визуални, електронни, графични и картографски издания, патенти и стандарти и микроформи) - 29.1%. Всички библиотеки предлагат информационни услуги, сред които са: онлайн каталог, библиотечни уебсайтове, електронни доставки, справочни електронни услуги, електронно обучение на потребители и достъп до интернет.

Фиг. 4. Библиотечен фонд

Фиг. 5. Зает библиотечен фонд

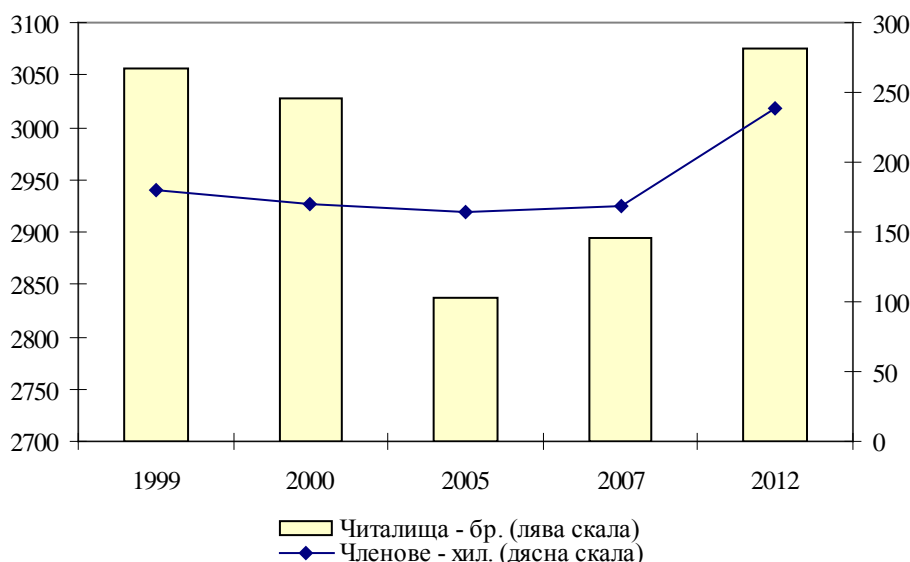

4. Читалища

Съгласно Националната статистическа програма от 2007 г. наблюдението на читалищата се провежда през интервал от пет години.

Българските читалища са традиционно самоуправляващи се български културно-просветни сдружения в населените места. През 2012 г. 3 075 читалища са развивали дейност в страната, като 587 са читалищата в градовете и 2 488 - в селата. Регистрираните членове (за членове се считат тези, които са платили членски внос за годината) са 238 хил., като техният брой в градовете е 96 хил., а в селата - 142 хиляди. В сравнение с 2007 г. действащите читалища се увеличават с 6.2% (180 бр.), а членовете (действителни, спомагателни и колективни) - с 41.5%. Делът на действителните членове през 2012 г. е 90.4, на спомагателните - 9.0, и на колективните - 0.6%.

Фиг. 6. Читалища и членове

В съвременните условия на развитие читалищата продължават да играят значителна роля в обществото с многообразието от културно-просветни дейности. През 2012 г. читалищата са организирали 14.8 хил. чествания на бележити дати, 6.3 хил. обсъждания на книги, 4 хил. празненства, около хиляда събора и 10.6 хил. други мероприятия. Най-много културни дейности през последната година са регистрирани в област Пловдив - 1 273 чествания на бележити дати и 388 обсъждания на книги, или съответно 8.6 и 6.2% от общо проведените културни мероприятия в страната. Следват областите Стара Загора - 907 чествания и 363 обсъждания на книги, София - 905 чествания и 244 обсъждания на книги, София (столица) - 877 чествания и 488 обсъждания на книги, и Бургас - 837 чествания и 204 обсъждания на книги.

Любителското художествено творчество в читалищата се изразява в организиране на музикални и танцови школи, драматични кръжоци, клубове за кино- и видеопоказ. През 2012 г. са регистрирани 11 089 групи (музикални и танцови групи, колективи за изворен фолклор, драматични формации, клубове и кръжоци и други) със 156 710 участници, които са проявили уменията си в 60 570 изяви.

В съответствие със Закона за народните читалища читалищата като юридически лица с нестопанска цел набират средства от различни източници - членски внос, културно-просветна дейност, наеми, дарения, завещания, ползване на земеделски земи и други. През 2012 г. средствата от държавната субсидия са 41.7 хил. лв., или 70.7% от общите приходи на читалищата. В сравнение с 2007 г. делът на субсидията нараства с 1.6 процентни пункта.

Аудио-визуална дейност

Аудио-визуалната дейност включва филмовото производство, дейността на кината, както и радио- и телевизионната програмна дейност.

1. Филмово производство

През 2012 г. са произведени 111 филма (пълнометражни, късометражни и среднометражни). В сравнение с 2011 г. общият брой на всички видове произведени филми в страната се увеличава с 22.0%.

Броят на **късометражните и среднометражните филми** през 2012 г. е 80, от които игралните филми са 12, документалните и образователните - 58, и анимационните филми - 10. За кинорежата са произведени 2 филма (анимационни), за телевизията - 76 (11 игрални, 58 документални и 7 анимационни), като 9 от телевизионните филми са сериали с общо 218 епизода. Произведените документални и образователни късометражни и среднометражни филми през 2012 г. са със 7.4% повече в сравнение с 2011 г. и съставляват близо 72.5% от тях.

Произведените **пълнометражни филми** през 2012 г. са 31, като 14 са за кинорежата и 17 са телевизионни филми, от които 4 са сериали с общо 27 епизода.

Броят на общо произведените филми само за телевизията през 2012 г. е 93 и техният дял заема 83.8% от всичките произведени филми, което е с 4.7 процентни пункта повече в сравнение с 2011 година.

Фиг. 7. Произведени филми по вид

2. Кина

В края на 2012 г. броят на кината в страната е 41, а броят на киноекраните - 150. Средната посещаемост за годината на екран е около 28.4 хил. лица. Относителният дял на мултиплексите¹ представлява 22.0% от кината, 66.7% от екраните, 60.6% от местата, 75.2% от прожекциите и 82.8% от посещенията в кината.

1. Кина, екрани, прожекции и посещения

	2008	2009	2010	2011	2012
Кина - бр.	57	56	42	43	41
Екрани - бр.	109	135	151	150	150
Прожекции - хил.	160	173	207	255	243
Посещения - хил.	2429	3041	4157	4649	4257

През 2012 г. в сравнение с 2011 г. прожекциите в кината намаляват с 4.9%, а посещенията - с 8.4%. Приходите от билети за страната през 2012 г. (34.3 млн.) намаляват в сравнение с предходната година с 1.4 млн., или с 4.0%. През отчетната година най-висока е цената на билетите в област Плевен (9.04 лв.), следвана от областите Бургас (8.48 лв.), Велико Търново (8.47 лв.), София (столица) (8.40 лв.), Стара Загора (8.33 лв.), Пловдив (8.01 лв.), Русе (7.62 лв.) и Варна (7.33 лв.). Най-ниска е цената на билетите в областите Хасково, Кюстендил и Габрово - съответно 3.70, 3.77 и 3.81 лева.

¹ Стационарно кино с 8 и повече екрана.

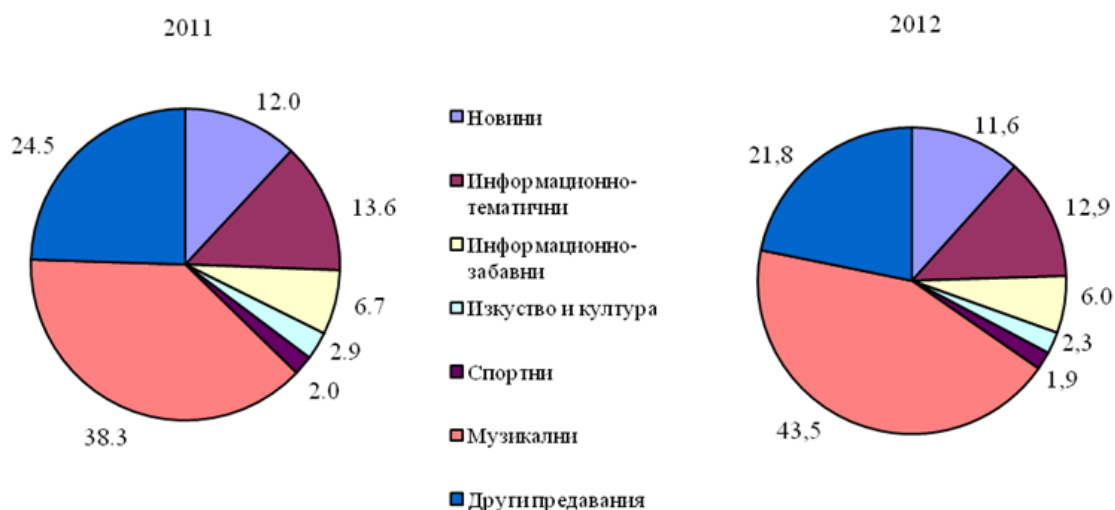
Прожектираните филми в страната през 2012 г. са общо 3 948 и според националността им се разпределят, както следва: 466 - български, 1 023 - европейски, 2 167 - от САЩ, и 292 - от други страни.

За 2012 г. най-голям е броят на кината в Югозападния район - 14 кина със 115 хил. прожекции, посетени от 2.5 млн. зрители, като само в столицата функционират 10 кина, в които са прожектирани 1 514 филма, като от тях 213 са български, 600 - европейски, 565 - от САЩ, и 136 - от други страни.

3. Радиопрограмна дейност

През 2012 г. радиооператорите (87 бр. - радиа и радиомрежи) са излъчили 657.0 хил. часа радиопредавания, което е с 2.6% повече в сравнение с 2011 година. От всички предавания в страната през 2012 г. най-голям е дялът на музикалните - 43.5%, и в сравнение с предходната година този дял се увеличава с 5.2 процентни пункта. Новините, бюлетините, коментарите, спортните новини и прогнозите за времето заемат 11.6% от всички предавания, което е с 602 часа по-малко в сравнение с 2011 година. Наблюдава се намаление и на дела на информационно-тематичните предавания - от 13.6% през 2011 г. на 12.9% през 2012 г., или с 0.7 процентни пункта по-малко (2 459 часа). Относителният дял на програмите за изкуство и култура през 2012 г. е 2.3%, или с 3 399 часа по-малко в сравнение с 2011 година. Същевременно намалява и дялът на образователните програми - със 7.1% (2011 г. - 9 801, 2012 г. - 9 104 часа). През 2012 г. детските и младежките предавания заемат 1.2%, или 7 741 часа от общо излъчените предавания, дялът на забавните предавания е 3.3% (21 645 часа), на информационно-забавните - 6.0% (39 141 часа), а излъчените реклами заемат 3.2% (20 713 часа) от всички предавания.

Фиг. 8. Структура на радиопредаванията по вид - %

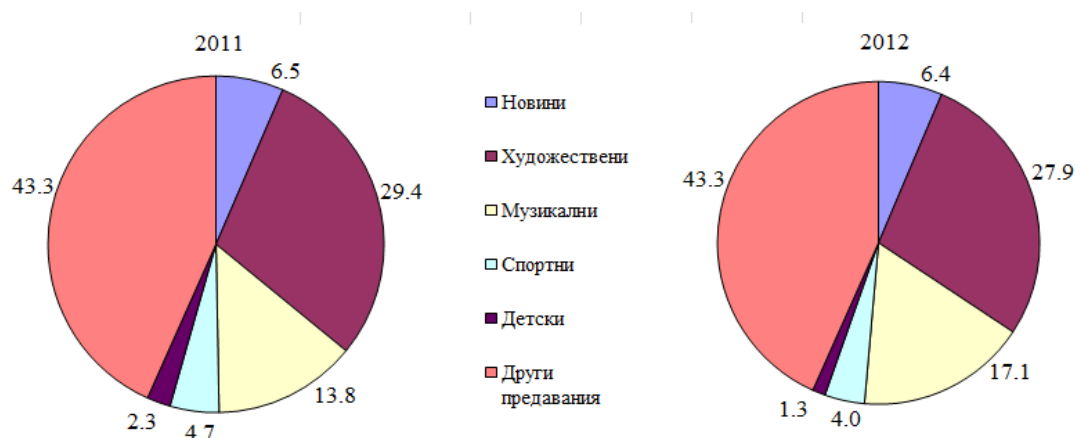

4. Телевизионна програмна дейност

През 2012 г. в страната действат 114 български регистрирани и лицензирани телевизионни оператори. Телевизиите с наземно разпръскване и тези по кабел и сателит са излъчили програми с обща продължителност 732.7 хил. часа, което е със 7.3% повече в сравнение с 2011 година. Най-голям е относителният дял на художествените предавания (игрални, телевизионни и видеофилми) - 27.9% (204.5 хил. часа) от всички предавания и в сравнение с предходната година намалява с 1.5 процентни пункта. В същото време се увеличава дялът на музикалните предавания от 13.8% през 2011 г. на 17.1% през 2012 година. През 2012 г. дялът на информационните предавания е 7.9% (57 774 часа), на забавните предавания - 3.6% (26 283 часа), и на информационно-забавните - 3.5% (25 814 часа) от всички предавания. Съответно дялът на образователните предавания е 2.9% (21 414 часа), на детските предавания - 1.3% (9 499 часа), а на излъчените реклами - 6.5% (47 953 часа) от всички предавания.

Фиг. 9. Структура на телевизионните предавания по вид - %

Методологични бележки

Информация за дейността на **музеите** се получава в резултат на регулярно провеждано годишно наблюдение. От 2010 г. статистическите данни за музеите обхващат професионално управляваните музеи, чиито колекции са културни ценности - без музейните обекти, чиито колекции са с обществена значимост. Тяхната дейност се характеризира чрез: музейните фондови единици, посетителите; културно-просветната работа; персонала; приходите и разходите и материално-техническата база.

Дейността на **сценичните изкуства** е предмет на отделно годишно изследване. Единици на наблюдение са театрите, оперите, оперетите, цирковете, музикалните колективи, дружества и сдружения, които са организирани и провели рецитали и концерти (естрадни, фолклорни, симфонични, камерни, хорови, на духови оркестри, смесени и други). Тяхната дейност обхваща следните основни характеристики: сцените, местата, представленията, посетителите, постановките по националност на автора, в т.ч. нови постановки.

Предмет на годишно статистическо наблюдение е и дейността на **библиотеките** с библиотечен фонд над 200 хил., а единици на наблюдение са Националната библиотека „Св.св. Кирил и Методий“, регионалните и читалищните библиотеки, библиотеките към висшите училища и специалните библиотеки. Тяхната дейност обхваща следните основни характеристики: библиотечния фонд (книги, продължаващи издания и други библиотечни документи), читателите, посещенията, заетия библиотечен фонд, персонала, приходите и разходите.

Дейността на **читалищата** се наблюдава на интервал от пет години и обхваща следните основни характеристики: приходи и разходи на читалищата, любителско и художествено творчество, културни и творчески дейности, персонал и членове.

Съгласно действащата нормативна уредба членовете на читалището се делят на следните категории:

- действителни членове - лица, навършили 18 години, които участват в дейността на читалището, редовно плащат членски внос и имат право да избират и да бъдат избирани;
- спомагателни членове - лица до 18 години, които нямат право да избират и да бъдат избирани; те имат право на съвещателен глас;
- колективни членове - съдействащи за осъществяване на целите на читалищата, подпомагат дейностите, поддържането и обогатяването на материалната база и имат право на един глас в общото събрание.

Данните за **филмовото производство** се събират годишно от следните единици на наблюдение - Националният филмов център и частните продуценти. Тяхната дейност се характеризира главно чрез произведени филми, вкл. видеофилмите, филмите за кинорежата и за телевизията. Дейността на **кината** се обхваща чрез следните основни характеристики: места, екрани, прожекции, зрители, приходи от билети. Не се наблюдават кинолюбове и подвижните кина.

Дейността на **радио- и телевизионните оператори** се обхваща чрез следните основни характеристики: предавания по функция в часове, приходите и разходите.

Повече информация и данни за културата могат да бъдат намерени в интернет страницата на НСИ - <http://www.nsi.bg/otrasal.php?otr=24>.

Приложение

Таблица 1

Културни институции в страната

	2010		2011		2012	
	брой	посещения - хил.	брой	посещения - хил.	брой	посещения - хил.
Библиотеки	47	2965	47	3138	47	3173
Музеи	201	4253	197	4211	188	4106
Театри	73	1677	73	1930	74	1922

Таблица 2

Произведени филми през 2012 година

(Брой)

	Филми	Произведени филми по направление					за други цели
		за кинорежата	за телевизията			за други цели	
			общо	телевизионни филми	сериали		
				общо	епизоди		
Общо	111	16	93	80	13	245	2
Пълнометражни филми	31	14	17	13	4	27	-
Игрални	17	12	5	1	4	27	-
Документални	13	2	11	11	-	-	-
Други	1	-	1	1	-	-	-
Късометражни и среднометражни филми	80	2	76	67	9	218	2
Игрални	12	-	11	2	9	218	1
Документални и образователни	58	-	58	58	-	-	-
Анимационни	10	2	7	7	-	-	1

Таблица 3

Любителско художествено творчество в читалищата през 2012 година

	Групи	Участници	Изяви
Общо за страната	11089	156710	60570
Музикални	1574	18831	12637
в това число:			
Оркестри	347	2753	3907
Хорове	744	11210	5563
Естрадни колективи	300	2611	2145
Танцови	2433	40906	13336
в това число:			
За български народни танци	1714	32374	10190
За танци на други народи	186	2730	1195
За танци на етнически групи	225	2605	1078
Колективи за изворен фолклор	3017	36260	17689
Драматични	597	6896	3139
в това число:			
Театрални	492	5918	2509
Куклени	33	293	308
Клубове и кръжоци	2466	37548	10077
Други	1002	16269	3692